

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 36.

Lördagen den 30 November

1844.

Svenska Siare och Skalder eller Grunddragen af Svenska Witterhetens Häfder. Intill och med Gustaf III:s Tidehvarf, tecknade af P. D. A. Atterbom. Tredje Delen. Upsala. Leffler och Sebell. 1844.

Wid anmälandet; utaf ett arbete sådant som detta, hwad har en Recensent att göra annat än hembära des författare en tacksamhet i hwilken, utan twiswel, hela den Swenska allmänheten med glädje instämmer. Herr Atterbom, kär för den Swenska witterhetens häfder både som skald och tänkare, har, i detta sitt sednaste arbete, satt kronan på sin outtröttliga werksamhet för Swenska namnets heder. Det är icke allenast ett snillrikt arbete, men ett arbete, i ordets skönaste bemärkelse fosterländiskt, så till anda som stil. Mången gång har Herr Atterbom haft skäl att beklaga sig öfwer den Swenska allmänheten, i likhet med hwad Leopold beklagade sig öfwer det Swenska folklynnets både öfwerdrift och likgiltighet; men han har genom sina **Siare och Skalder** wunnit en rätt att wara nationens älskling, en rätt hwilken ingen samtids eller efterwerld kommer att honom bestrida.

Särdeles rikhaltig är författarens skildring af Dalin och hans förhållande så wäl till sina kungliga gynnare som till sina märkwärdiga samtida bland hwilka fremst Teslin. Allt detta är af Herr Atterbom tecknad med en sanningskärlek, samt en äskädighet i stil, som lemna intet öfrigt att önska. Att se en så fantasirik och djupsinnig skald som Herr Atterbom så opartiskt och så träffande måla den skald, hwars snille

"war en lusteld wid Lowisas thron"

är i dubbelt affeende hugueligt, när man påminner sig huru litet man i allmänhet före Herr Atterbom wetat att rätt uppfatta denna märkwärdige man, som dock

war en af de starkaste förkämpar, som beredde witterheten ett rum i nationens deltagande. Herr Atterbom slutar sin uppsatts med ett skaldestycke till Dalin, ett skaldestycke i allo mästertligt — med ett ord diktadt af blommornas skald.

Författarens minne af Mörk är rörande och kan icke annat än wäcka ett djupt deltagande hos hwarje läsare. Men framförallt har Herr Atterbom, genom sin skildring af Gustaf den tredjes personlighet samt af hans omgifning, gjort sig förtjent af all den hyllning, som en rättfärdig oweld och en snillrik uppfattning af händelser och personer förtjenar. Något så wäl sagt, som det Herr Atterbom säger om Gustaf den tredje, har Rec. ännu ej sett på swenskt tungomål uttaladt, och han gör sig derföre ett nöje af att genom ett aftryck derpå fästa allmänhetens uppmärksamhet, med den önskan, att Herr Atterboms bok måtte blifwa ett vade mecum för en och hwar som älskar sitt fosterlands witra ära.

"Att riktigt uppfatta och teckna Gustaf den Tredjes karaktärsbild, — skulle det werkligen wara en bland Historiens swårare uppgifter? Man kunde frestas att tro det, när man lyfnar omkring sig och besinnar, att öfwer femtio år förflutit sedan hans död, utan att ännu någon sådan uppfattning och teckning blifwit, om än tilläfwentyrsk werkställd, åtminstone såsom allmängiltig erkänd. Knappast har om någon annan monark af utmärkta egenskaper en så lång tid åtgått i hans eget land, innan der något omböme öfwer des sa egenskaper, eller fastmer öfwer deras personliga sammanfattning, hunnit uppnå den styrka och öfwerwigt, som berättigar det att anses för Nationens. Man hör honom ännu alltjemnt wara föremål för de mest stridiga påståenden, de rakast och skarpast hwarandra motsälda åsigter. Skulle man rätta sig efter de rö-

ster, som i närvarande ögonblick utlåta sig högljuddast: så wore det ett wådligt företag, att säga om denne konung mera godt än ondt. Deremot saknas icke röster af ett annat slag, och bland dem många högst ättningensvärda, hwilka deruti så eldigt med öf instämman, att de gå än längre, och säga om honom (ungefär) idel godt, liksom de förre (ungefär) idel ondt. Hemligheten här af sammanhänger, i någon mån, med gamla traditioner, som äga sina rötter i personligt angenäma eller oangenäma erfarenheter, och som oftast, i sednare fallet, lida sitt upphof från qwarleswor af de partier han störtat; i större mån sammanhänger den med de nya modificationer af politiska meningssönderingar, om hwilka wi önska, att de ej må innan fort återförskaffa öf ett tidevarf af tweedrägtigt mångwålde, små rådskonungar och periodiska riksmarknader; men troligen allrämest med den national-egenkap, som Leopold i sitt ypperliga förswar för Gustaf III. mot Akerbi, angifwer sålunda: "I vårt land dömmes allting merändels blott efter ensidiga wäcker, eller gör man sig ej ens mödan att hafwa ett omböme. Så att hos öf, hwem som uttänker eller utför något, wanligen måste hålla till godo, att antingen hafwa passionen till domare, eller att knappast finna någon."

Detta yttrande är klassiskt. Det bör ställas näst efter Ehrenswärds ryktbara sats: "Svenskarne äro en trög nation full af hetfigheter;" och det är egentligen ett corollarium deraf.

Medgifwas bör dock, att hemligheten icke är härmed förklarad tillfyllest. En wäsentlig del deraf ligger i föremålet sjelfst. Man har berättat öf, att Konungens utwärtas — i synnerhet hans anlete — varit på ett ganska eget sätt både behagligt och obehagligt; det sista egentligen genom en wiß snedhet eller steshet; men att dennas intryck likwäl förminskades, ja förswann, ju mera man förbjupade sig i betraktandet af hans stora, sköna, idel själ och sinne strälände, på engång lockande och wördnadsbjudande ögon, hwilkas tjuskraft war omotståndlig äfwen för hans hatfullaste fiender. Denna snedhet och dessa ögon sinnebildade fullkomligt hans inre wäsende, sådant det ännu i hans historia, står framför öf. Hans lastare fästa sig wid den förre; hans loftalare wid de sednare. Derröre ropar man, å ena sidan: hwilket theaterkonungskap! hwilken flärd! hwilken misshushållning! hwilket wingleri! å andra sidan! hwilken sann konungastorbet! hwilket ädelmod! hwilken ridderlighet! hwilken stapelskraft!

Hwilken outtömlig rådighet! Har man på den förre sidan alldeles orätt? Nej! men des grundfel beror derpå, att man är blind för hans ögon, — eller för det lif, den betydelse, hwarmed dessa, liksom lysande och segrande stjernor, blicka öf till mötes i alla hans lefnadsbanas wackraste och wådligaste stift. Och så war det hos hans owänner alltid; åtminstone så ofta han ej lekamligen stod framför dem. Wi skulle annars säfängt söka begripa, huru de, som ej funnit sitt lystmäte i de werkliga fel, genom hwilka denne monark förmodade sina i begynnelsen så lyckliga regeringsdagar och befrämjade eller påskyndade sitt tragiska öde, kunnat — och med framgång — uppdricka hundratals, det ena ryswärdare och orimligare än det andra. Med skäl utlät sig deröfwer Leopold: "will man se, till hwilken grad af oförnuft den politiska argheten kan utswäwa, och hwilka degar af tjockt wanwett hon kan anmoda öf att nedswälja, återfalle man blott i kort begrepp hela systemet af lögnagorna om denne konung. . . . Det är en skamlig sanning, att personer gifwas, som begärligt hopstrapa all denna foeda diluvies, och tro sig sätta Historien i stor förbindelse, då de göra henne till arfwinge deraf." Det finnes ingenting så hisfligt och så befängdt, men dermed och så förståndlöst och genom inre motsägelser sig upphäwande, som ej har berättats om hans politiska bedragarllynne och enskilda osedligheter. Wi wilja ej förswara honom med att påminna om ett tidsstick, som ansåg ett wißt lättfärdigt sjelfswäld, så i moral som orthographi, höra till både förnämheten och snillet*). Joh. v. Müller yttrar i anledning af Polens delning: "Gud wille då wisa de storas moralitet på jorden;" och äfwen i andra afseenden blef den wisad, lika litet till sin förmån. Men jemföres Gustaf III. icke blott med en Ludvig XV. och dylika, utan just med de största af den tidens Stora, med en Catharina eller med sjelfwa sin morbroder Fredrik: männe hans moralitet ej då framstår såsom en långt renare deras.??*)

*) Att surfliga och andra förnåma personer, ehuru snillen (så t. ex. äfwen Fredrik "den Ende"), begingo språkfel och framförallt staswade illa: sådant war då långt ifrån att wäcka förundran; det rättades af deras copister och correctorer, utan att lända dem sjelfwa till ringaste blygd.

*) Säkert är åtminstone, att han skulle lika litet föreslagit Polens delning, som han skulle, i fall han sutit på den eländige Poniatowskys thron, någonsin tillåtit den werkställas.

Fritt må enhvar, som will behålla sin tro på hans gräsliga gemenheter, äga den oqwalb. De, som antagit slika trosartiklar, borde likwål studsa när de besinna, att om än ingen Konung har varit bittrare hatad, ja såsom en Tiberii och Heliogabali sammanmältning affkydd, så har dock äfwen (samt liktidigt) ingen Konung varit warmare och mera intill förgudning älskad. Och af hwilka älskad? War han det icke, oaktadt hela friandet om hans yppighet, liderlighet och gudlöshet, just — hwad jag från mina första barndomsår ganska wäl minnes — af sina tarfligaste, sina dygdigaste, sina frommaste underfåter? War han det icke af sitt lands ädlaste och upplystaste medborgare? grundligaste wetenskapsvän? yppersta snillen? Äfwen då, när de i mycket ogillade (och slutligen i det mesta beflagade) honom, ansågo wäl desse honom någonsin för en frönt komediant? eller för en skurf? eller för annat, än en brott af kungligt hjerta och sinne? Skattade honom icke så jemwål män sådana som en Thorild, en Kellgren, en Adlerbeth; af hwilka den förste sköt ifrån sig hans gunstbewisningar, och de båda sednare, fastän tillhörande hans witttra umgängskrets och antalet af hans påstådda smicker-loffångare, drefwo sin sjelfständighet ända till offentlig motstånd i poemer och riksdagstal? Det är sant, att detta ej beröfwade dem hans ynne. Wisade han alltså, äfwen häri, endast — föreställning? Men hans själ war, om än tillika (dels genom ärfda moderne-anlag, dels genom uppfostran och oundwilkiga ungdomsintryck) behäftad med fämre tillsatser, dock i bottnen hwad Leopold kallat den, en "cäsarisk;" och dertföre, äfwen under sin sista olycksdunkla tid, midt i wirrwarret af begångna mistags följder, fienders ränker och wisfa nykomna gunstlingars menliga inslytelser, åtminstone deri sig lik, att wåra wuxen alla omständigheter, högre än alla faror, törstande efter skönhet i ditt och bedrifst, lågande af passion för swensk snilleodling och swensk ära. Dertföre fortsfor han, att beundras; dertföre kunde han i en grad, som ingen swensk Konung efter Carl XII mäktat uppnå, för sig wåcka den allmänna känslan, och, ända till sista stunden, hänföra sitt folks flertal åt hwilken rigtning han wille; dertföre kunde han i slut-ögonblicket falla, lik Cäsar, med wärdighet och ädelmod; förjd med ännu allmännare tårar, än denne, och med wida enhälligare förbittring öfwer hans mördare *).

*) Desse åter woro, i jemnförelse med Cäsars, wisserligen blott präckare och skackare. Dock framtråda ett par lithe-

Men denne Konungs allmänna historia tecknar sig bäst, så i sina skuggor som i sitt ljus, genom hans egna, af Geijer utgifna, meddelanden: efter hwilkas fortsättning wi högligen längta. Här äge wi till föremål hans witttra bragder; samt framförallt, beskaffenheten och verkningarne af hans alltupplifwande beskydd.

Innan man härnäst går att bryta stafwen öfwer denna beskaffenhet och dessa verkningar, torde wåra skäligen att gifwa någon akt på ett witsord af den redlige Gyllenborg, som ingalunda war sin Konung på slafwift wis tillgifwen. Det må här ur företalet till hans "Theaterstycken" andragas; ty det målar minnesvärdt, Swenska språkets och witterhetens tillstånd wid Gustafs uppträdande på thronen. Man läse det, och dömm, om de hos denne monark, som wauligen besyflles att hafwa "förfranskat" dem, stå i någon annan förbindelse.

"För Swenska Språket" — berättar Gyllenborg — "war det hög tid, att upphäfwa sin stämma; för att att icke falla i den djupaste glömska. Hofwet och Huswudstaden, som stifta den allmänna smaken, woro, af Franska Spektaklets ständiga biverstande, så intagne af ett främmande språk, att man knappast engång mer förmådde att tänka på Swenska. Ibland flera medel, som af wår Tredje odödlige Gustaf upptäcktes och verkställdes till wårt modersmåls uppodling, war äfwen inrättningen af ett nationelt skådespel. Öfwerwinneliga hinder tycktes derwid möta; men det woro sådana, öfwer hwilka denne Konung war wan" och gjorde sig ett nöje att segra."

"Franska Theaterns mästestycken hade i flera år, på deras språk, blifwit på skådeplatsen uppförda af de stidligaste actörer. Deremot ägde wi på wårt språk knapp ett enda drägligt skådespel; icke heller ett tillräckligt antal af swenska actörer, som med de franska kunde jemföras. Det oaktadt förasskedades de främmande. Operan war det enda dramatiska arbete, som till en början kunde göra saknaden mindre kånbar. Hon uppfördes: och Swenska Sångudinnan, åtföljd af alla de fria konsternas förtjusande behag, förmådde all-

ter: den enskilda, att äfwen bland Gustafs befunno sig män, dem han öfwerhopat med wälgerningar; och den allmänna, att begge mord-företagen utmärka sig genom samma fullkomliga huswudlöshet eller tankebrist. Swem kan undgå, att intresseras för Brutus? Men — hwad han war för omätligt ensaldig!

mänheten att för första gången i sednare är med nöje låna sitt öra åt modersmålet. Musiken, som ledsagat skaldekonsten ifrån dess första upprinnelse, gjorde henne under vår himmel ett lika lyckligt biträde, som fordom under blidare luftstreck. Snart tälades Skaldmön att höras ensam, i skådespel, blandade med Diwertissementer, som mellan acterna affångos. Andteligen wägades på skådeplatsen goda öfversättningar af Franska theaterstycken, och några Swenska Originaler; med allt mänt nöje, förutan af några småmästare af båda könen, som med ytan af franska witterheten, trodde sig berättigade att fördömma all annan."

"Swenska skådeplatsens snara och oförmodade framgång bör allena tillskrifwas Konungens outtröttliga omsorg. Författare, Actörer, allt, skapades af honom allena. Våra första skådespel skrefwas af honom sjelf på prosa: af hwilka en del oförändrade blifwit på skådeplatsen bibehållna; andra författade på wers af då warande kände skalder; och deras arbeten efter den strängaste granskning först bewärdigade att uppföras. Ur Swenska Historien woro de tjenligaste ämnen för theatern uppsökta att på modersmålet afhandlas. Åter ett skäl för skådeplatsen att kallas nationel, och för framtiden, att i dess höge stiftare erkänna en patriotisk Furste."

Så Gyllenborg; och beständare än dessa ord, kan ingenting bekräfta wår i begynnelsen gifna allmänna skildring. Det är icke blott genom sin konungsligt nitälskande omwårdnad som Gustaf III intager en hufwudplats i Swenska Witterhetens utveckling. En särskild aktning förtjena äfwen hans egna dertill lemnade bidrag; hwilka, dels såsom Tal och Minnestekningar, dels såsom Skådespel, upptaga hälften *) af hans genom skalden Drenstjerna utgifna "Skrifter i Politiska och Wittra ämnen." Wål kunna Talen anses wara fastimer politikens tillhörigheter, än witterhetens. Men deras egenkap såsom wältalighetsstycken berättigar dem här till ett rum: och om det höga wärde såsom sådana, hwilket särdeles de wigtigste af dessa Tal äga, torde nu knappast mer än ett omdöme fällas. Atminstone bedömma dem på lika sätt alla de, som förmå uppkattta en språffägring, hwars egenlighet består i att med eld och raschet uttrycka ädla tankar af manlig fosterlandskärlek och ridderlig lyft-

*) Eller de tre första delarne; de tre sista innehålla hans Brevverling.

ning. Om "Personalierna öfwer Konung Adolf Fredrik" och "Äreminnet öfwer Torstensson" kan wist med grund sägas, att bägge lemna rum åt en och annan ouppfylld önskan: dock återfinnes äfwen i dem samme wältalare med nöje. Större stiljaktighet torde yppa sig angående wärdet af skådespelen; och sannolikt är mången hugad att tillkänna dessa, ehuru enkom tillhöriga witterheten, ett inskränktare mått af ästhetisk förtjenst. Till antalet elfwa, — man ser, att fruktbarare för theatern har knapt någon swensk författare varit*), — kunna de icke heller fins emellan wara samtligen jemngoda. Mycket kan och wid dem alla saknas, i synnerhet då man läser dem: man tycker då esomofkast, att både idealiteten kunde wara sannare och realiteten gedignare; så i poetisk, som i historisk och psykologisk hänsyn. Men allasammans intyga ändock en afgjord dramatisk, och enkom theatralisk, talent; noga taget, en större, än som fans hos någon i hans omgifwande skaldekreter. Compositionen utmärker sig öfwerhuswid genom fyndig och klar plananläggning, sinnrik uppställning och alltid på effect wälberäknad tillställning, med en utveckling, som, listligt framskridande, på skådebanan städe underhåller intresset. För dessa dygder böra synnerligen dramerna "Siri Brabe," "Helmsfält" och den "Swartsjuke Neapolitanaren" berömmas. Likaså komedierna "Bedragne Bachan" och "Den Ena för den Andra," som äro stycken af quick munterhet och intagande glädtighet. Sammarsköld synes i "Neapolitanaren" finna en större skymt af det fantasiens element, som i en sednare tid plägat kallas "romantiskt." Egentligen fystade Gustaf, liksom i hela sitt lif, så äfwen i sin konst, — och alltså framförallt i de stycken, på hwilka han sjelf lade högsta wigten, — åt det Historiskt-Romantiska; hwilket dock onekligen, för hans behandling oftast förwandlade sig till ett blott opera-mesligt Heroiskt. Men detta, tillika med hans diktformågas art att i allmänhet stanna wid blotta utkast eller contour-teckningar, lände honom, såsom naturligt war, just wid componerandet af Operor eller Sångspel till mycken förmån. Att tänka ut sådana, war i sjelfwa werket hans poetiska styrka; och höjden af hans framgång deri betecknas af de ryktbara lyriskt-dramatiska werken "Gustaf Wasa" samt "Gustaf Adolf och Ebba Brabe." Af honom sjelf (likasom de öfriga) författade på pro-

*) Troligen blott Enwallsson.

sa*), sattes dessa, enligt hans begäran, i vers af Kellgren. Då här sammanverkade, för det första, hans egen theatraliskt rika och glänsande fantasi; för det andra, Kellgrens musikaliska språk och verskonst; för det tredje, bägges gemensamma brinnande fosterlandskänsla och nit för all svensk ära: så skulle nödvändigt ur allt detta någonting framstå, som allsmåttigt hänryckte sin tid och ännu i vår gör ett skönt intryck på poetiska och patriotiska sinnen. Såsom ett helt, är af dessa stycken "Gustaf Wasa" det fullkomligaste. Twifvelsutan war det ett misstag, att inom Tragediens rymd; förlägga Operan; hvars egna och rätta område är det rent Romantiska (Armides, Trollflöstens, Don Juans, Undines region). Konungen sjelf befarade förebrås, att hafwa "gjort en opera af ett sådant ämne och skrifwit en opera utan kärlek." Man ser det af företalet till hans egenhändig utkast. Men han svarar: "Hwarföre skulle man ej använda föreningen af alla sinnenas nöjen, för att fira nationens hjeltar och låta dem så, till ny förtjusning, ånyo framgå för folkets ögon?" Swaret är karakteristiskt. Och wißt är, att denna såkallade "lyriska tragedi" förblifwer, ehwad än den ästhetiska kritiken må i våra dagar påminna, lifafullt ett alltid för svenska hjertan kärt national-skådespel. — I "Gustaf Adolf och Ebba Brahe" är motsatsen mellan hofwets och landsbygdens förhållanden, mellan kärlekens lidanden inom det föraras krets och hans glada fortgående inom allmogens kofor till sitt ofskyldiga mål, ganska wäl hoplänkad och utvecklad. Swad der mest anslår våra sympathier, är dock de idylliska dragen och taflorna ur svenska folklifwet, hwilkas behag wunnit oförgänglig ungdomsfriskhet genom Kellgrens naiva och ömma lyrik. — Vers skref Konungen sjelf någongång: dock såsom det synes, biott under sin första ungdomstid; och endast på Fransyska*).

Riktigt anmärker Hammarföldb om hans "stil," att "den har i hans dramatiska dialog en mera familjär färg, men bibehåller eljest ännu mångfaldiga erinringar af den Höpken-Lesinska profans wärdighet,

*) Till hwilken grad original-texterne på prosa äro fullständigt författade af Konungen, ådagalägges genom de hithörande egenhändiga handskrifter, som blifwit funna bland de "Gustawianska papperen."

*) I. ex. en Heroïd på alexandriner, i den fångne Christian II:s namn.

så wäl i ordwal, som bönningar och periodställningar. Bredwid denna afbryta, understundom på ett pitant sätt, de grammatikaliskt incorrecta ordvändningar (i synnerhet under partiklarnas yttjande), som förråda en icke rätt grundlig och säker bekantskap med språket. Tidt och ofta undfalla honom äfwen nog hårda Gallicismer; och man kunde tycka, att detta bordt ännu oftare inträffa, då Konungen stundom plögade på Fransyska utkasta sina skrifter, innan han utförde dem på Svenska." Detta sista skedde till och med, såsom hans efterlemnade handskrifter utwisa, icke blott "stundom," utan oftast; och desto mer förundransvärdt är, att gallicismerna ej förete sig i än ymnigare mått. Förmodligen kom motwigten från den städse lifligt deltagande uppmärksamhet, hwarmed han läste goda svenska författare. Man torde äfwen böra hålla med Hammarföldb deri, att det rhetoriska är i personalierna öfwer Konung Adolf Fredrik mera rent och felfritt, än i det wida namnkunnigare Åreminnet öfwer Torstenson; det första Åreminne, som af den nystiftade Svenska Akademien tillwann sig högsta priset. Han tillägger: "Konungens warma känsla för allt fosterländskt och för sitt rikes fordna ära ger detta stycke alltigenom ett lif, som intager; fastän det historiska är nog magert, och de reflexioner, hwilka deremellan blifwit inslätade, icke utmärka sig af särdeles filosofiskt djuphet." Wi bifoga: deraf komma de declamationer, som stundom förefalla något tomma. Men dessemellan framlysa dock så många drag af sann wältalighet, att wi begripa rätt wäl, huru flertalet af Akademiens ledamöter kunde skatta det wärdigt högsta belöningen, utan ringaste aning, att täflaren war — Stiftaren sjelf.

Man har welat förmoda, att denna ofunnighet icke war så verklig. Men att den war det åtminstone hos de fleste, intygas omotfägligt af de hithörande documenter, hwilka nu bland de Gustawianska Samlingarna fullständigt finnas att tillgå. Den adress, som Konungen hade uppgifwit, lydde så: "Herr **Henric Henricsson** **L...**, Upsala; boende hos Prof. Christiernin; swaret inlemnas i Swederi Boklåda der ägaren sjelf låter efterfråga det." Och wederbörande föreställde sig härwid, helt menlöft, någon ung nybörjande litteratör, kanske Magister eller på sin höjd Docent, som, ehuruwäl ännu nog mycket declamatorisk och i sin skrifart öfwerwäldigad af intryck från idelig fransysk läsning, dock woro så stora ting lofwande, att han förtjente uppmuntras genom ett i oinfränkt form gifwet offentligt bifall. De bref, som till be-

mälte Herr Henricsson &c." skrefwos från Rosen-
stein och Leopold, äro märkliga: det förra såsom ett
påtagligt bewis, att Academiens Secreterare icke war
inwigd i hemligheten; det andra såsom en höflig, men
ganska allvarsam recensjon, meddelande på Akademiens
wägnar en mängd anmärkningar, warningar och för-
bättringsförslag, som anbefalldes den unge författaren
till behjertande. Mången torde mistänka, att Leopold,
som genast efter sin personliga bekantskap med Konun-
gen kom till honom i ett det mest förtroliga gunst-
lingsförhållande, spelade härwid en role. Om så war
spelade han den lika måsterligt, som Konungen spe-
lade sin: ty denne, som i allmänhet plägade slitigt bi-
wissta Akademiens enskilda sammankomster, war jem-
wäl tillstädes under debatterna öfwer sin Torsten-
son, hörde med yppersta mine mången hwas tillrättawis-
ning, och inföll sjelf emellanåt med andra dylika. Men
twiswelsutan war äfwen Leopold oinwigd: ty säkert
hade han, i annat fall, redan före täslingsfristens
inlemnande meddelat den krönte wännen sina råd."

(Fortsättes.)

Öfversättning af Shakespeares.

(Fortsättning.)

Thisbe kommer.

Hippolyta.

Mig tyckes hennes jemmer ej bör wara lång öf-
wer en sådan Pyramus. Jag hoppas att hon skall
taga saken kort och godt.

Demetrius.

Ett hårstrå i wågskålen kan afgöra hwilkendera
är bättre, Pyramus eller Thisbe.

Pyander.

Hon har redan fått syn på honom med sina ljuf-
wa ögon.

Demetrius.

Och jemrar sig, som följer. —

Thisbe.

Du sofwer, wän!

Wak upp igen!

Min duswa, har du dött?

Säg, säg! Helt stum?

Död, död! ditt rum

Blir grafwen, slumra sött.

Din liljemund,

Din näsa rund

Och din gullwifwekind,

Allt är förbi:

Förbi, förbi!

Din gröna blick är blind.

Kom systrar tre,

Kom hit o, we!

Med hand som mjölk så blef.

Lägg den i blod;

Hans lifstråd god

Ni klippt, med sax, på lek.

Nu, tunga, tig!

Swärd, blotta dig

Och farga barmens snö:

Slå mig ihjäl!

Godt folk, farwäl,

Adjö, adjö, adjö!

Thesens.

Mänften och Lejon hafwa blifwit öfwer för att
begrafwa de döda.

Demetrius.

Ja, och wäggen också.

Botten.

Nej, jag ber ödmjukast; wäggen är nedrifwen,
som skilde deras förälbrar åt. Behagar ni att se epi-
logen eller att höra en Bergamo-dans utförd af två
af vårt sällskap?

Thesens.

Ingen epilog, jag ber; ert stycke behöfwer in-
gen ursäkt. Ingen ursäkt alls! När alla aktörerna
äro döda, så är det ju ingen att klandra. Sannerli-
gen, om den som har skrifwit pjesen, hade spelat Py-
ramus och hängt sig i Thisbes strumpeband, så hade
det blifwit en rar tragedi; och det är den också wer-
feligen och mycket wäl spelad. Men kom nu med er
Bergamo-dans och låt epilogen fara.

(Dans.)

Thesens.

Midnattens jernröst har sitt tolfflag ropat:

Till sängs, I älskande! spöktimman nalkas.

Jag fruktar wi försoswa oss i morgon,

Då wi så länge wakat ut på natten.

Men denna groswa pjes har dock fördrifwit

Den tunga nattens gång; till sängs, I wänner. —

I fjorton dagar denna fest skall räcka,

Och hwarje morgon nya frösder wäcka.

(Alla af.)

Scene II.

Puck kommer.

Puck.

Lejon ryter efter fött,
 Och mot månan wargen tjuter;
 Utaf dagens mödor trött,
 Plöjarn ljuflig hwila njuter.
 Ugglan höjer gällt sitt skrik;
 Uti spisen glimma glöden,
 Och på swepning och på lif
 Tänker sjuflingen i nöden.
 Midnattsklockor ängsligt slå,
 Grifter öppna sig och wårdar,
 Och de hemfka spöken grå
 Glida öfwer kyrkogårdar.
 Men wi elswor, som, i dans,
 Hekate, ditt spann omringa,
 Skrämda utaf solens glans,
 Som en dröm med skuggor swinga.
 Nu wi fröjdas; ej en fatt
 Detta fridens hem skall störa;
 Jag en sopqwaft har fått fatt,
 För att rent fring tröskeln göra.

Oberon och Titania uppträda med sin suite.

Oberon.

Flämta lhusen matt i salen,
 Gif dem eld och gif dem sten:
 Elswor hoppen lätt på balen,
 Lätt som fogel ifrån gren;
 Sjungen wisan på mitt sätt,
 Sjungen, dansen, trippen lätt.

Titania.

Lären wisan utantill:
 Slån på hwarje ord en drill.
 Hand i hand, med elswors frid,
 Wi wälsigne deras id.

(Sång och dans.)

Oberon.

Elswor nu till dager lhus
 Swärmen uti detta hus!
 Ut den bästa brudsång ge
 Wi en rik wälsignelse.
 Deras ätt och barnaskara
 Ewig skall wälsignad wara,
 Aldrig dessa paren tre
 Rånfin split och twebrägt se.
 Ej naturens hand skall rå
 Att dem lyten sätta på;

Ingen utaf deras ätt
 Skall bli märkt på något sätt,
 Född med någon plåga led,
 Harmynt, släckig eller sned.
 Arladagg på hwarje dörr
 Stänken, elswor, nu som för;
 Hwarje rum i detta slott
 Skall af trefnad få sin lott:
 Och med ljuflig frid och ro
 Egarn i sin boning bo.

Liden flyr;

Fort, till bestyr!

Möten mig när morgon gryr.

(Oberon, Titania och följe af.)

Puck.

Om wi skuggor Er misshaga,
 O! så låten bli att slaga:
 Tron att i en slummer blott,
 För ert öga syner gått,
 Och att detta skuggspel här,
 Blott en dröm, en willa är;
 Klandren ej wårt spel och sång,
 Bättre blir det nästa gång;
 Ty så sant som Puck jag heter,
 Om wår swaghet man förgäter,
 Och ej tablets gadd och när,
 Bättre nog härnäst det går;
 Annars må ni skälm mig falla.
 Nu god natt I wänner alla,
 Klappen nu med allan makt;
 Nisse står wid hwad han sagt.

(Puck af.)

(Fortsättes.)

Notiser:

Köpenhamn. I det skandinaviske Selskabs almindelige Møde d. 22 dennes optoges 48 nye Medlemmer. Derpaa meddelte Formanden at han gjennem Rådmand Buchholz i Helsingör havde modtaget Underretning om Stiftelsen af et skandinaviskt Selskab i New-York, der föröfrigt alt tidligere havde været omtalt i Bladene, samt Anmodning om at tilfille dette de af det herværende skandinaviske Selskab udgivne Skrifter, hvortil Formanden udbad sig Selskabets Approbation. Derefter oplæstes et Brev fra Bestyrelsen for det skandinaviske Selskab i Upsala, hvori denne, efter at have takket for de det tilfillede Forsendinger af dansk Literatur, meddelte Efterretninger om Selskabets Statistik samt yttrede sig med megen Interesse mo

Udgivelsen af det paatentte skandinaviske Tidsskrift, hvilket man foreslog, saasomt det kunde komme i Stand, helst maatte redigeres fra Kjöbenhavn af og trykkes i Lund. Cand. Moug oplæste ligeledes et Brev, han samme Dag havde modtaget fra Paris, hvori det meddeles, at 25 Haandværkere fra de nordiske Riger der havde forenet sig om fra 1 Januar 1845 af at stifte et skandinaviske Læseselskab, hvortil man anmodede ham om hos vort skandinaviske Selskab at udvirke nogen Understøttelse af danske Bøger, navnlig af Selskabets egne Skrifter og Sange. Det sidste bevilgedes strax, og Formanden lovede med Bestyrelsen at overveie, om ogsaa andre danske Bøger for Selskabets Regning eller ved dets Medvirkning kunde tilsendes det nye Selskab, ligesom han i saa Henseende ogsaa anbefalede det til Medlemmernes private Deltagelse. Mag. Mourad henlede Forsamlingens Opmærksomhed paa det særdeles Interessante i at see disse Filialselskaber danne sig over hele den civiliserede Verden. Formanden underrettede endelig Medlemmerne om, at Bestyrelsen siden sidste almindelige Møde havde seet sig i Stand til iaar at opfylde det ifjor meget omhandlede Ønske at tilveiebringe Foredrag over den nyere svenske Literatur, idet Dr. Sturzenbecker havde paataget sig at holde saadanne, der alt vare i fuld Gang; han gjorde dem tillige opmærksomme paa Nödvendigheden af at tilveiebringe et større Locale til det stedse vorende Antal Medlemmer, men da Bestyrelsens egne Bestræbelser i saa Henseende kun havde ført til det Resultat, at et bedre Locale end det nærværende ikke var at opdrive i Byen, saa henstillede han, om ikke nogle sagkyndige Mænd af Selskabets Midte maatte ville sætte sig i Spidsen for et Byggeforetagende. Da Selskabsforhandlingerne hermed vare sluttede, afgang udvalgte Stemmer en deilig Sang forfattet af Prof. Hauch, hvorpaa Prof. Schouw holdt et Foredrag over Skandinaviens Natur. Efter at have viist dennes store Forskjelligheder, kom han til det Resultat, at der ikke kunde siges at være nogen fælles skandinaviske Natur, idet denne i det nordlige Skandinavien nærmede sig den russiske og i det sydlige den tydske; men dette var ikke saa farlig en Sag, som det saae ud til, thi Folkarakteren bestemtes ikke, som Entelte troede, af Naturen eller de klimatiske Forhold; dette var klart dels deraf, at vidtforfjellige Folkelag levede ved Siden af hinanden i de samme Jordstrøg, uden at Nationalforskjellighederne i mindste Maade udvirkedes eller blandedes, dels deraf, at Mennesker af samme Nation ikke mistede deres Nationalsejendommelighed under vidt forfjellige Himmelegne. "En Nationalitets Jordbund var Historien og dens Klima Sproget." Der var altsaa, trods Forskjellen i Naturforholdene, en skandinaviske Nationalitet, og denne gjaldt det at udvikle og bevare mod fremmed Indtrængning. Efter Foredraget blef en anden for Tilfældet forfattet Sang afslungen, hvorpaa en uendelig Jubel vidnede, at Schouws æstetiske Charakter og store borgerlige Betydning fuldt stattedes af hans Medborgere, og at det var dem en stor Glæde at faae Leilighed til at lægge deres taknemlige Stemning mod ham for Dagen. Afstien sluttedes som sædvanlig med et muntert Maaltid.

(Fædrelandet.)

Den blinde resanden Holmann. Den berömde blinde resanden Løjtnant Holmann, har under sommaren besökt Donau-nejderna. Det är den samme, som redan har utgifvit sex band resefästtagelser och redan genomrest hela werlden. Han war skeppslojtnant wid engelska marinen och hade redan under frigtet med Frankrike gjort stora sjöresor och mest uppehållit sig i de amerikanska farvattnen, då han blef blind i följd af en klimatiske ögonsjukdom. Sedan des refer han allsiemt till lands, och hwad som är aldra märkwärdigast, alldeles ensam. Han har sedan mer än 20 år redan så wandt sig derwid, att inga swårigheter afsträcka honom. Så har han rest i China, bland Pottenotterna och i Australien. Nu kommer han från Dalmatien, Montenegro, Bosnien och Serbien, har genomrest hela Wallachiet, begifwer sig nu genom Moldau till Siebenbürgen och ämnar sig öfwer Pyrenäerna tillbaka till England, för att återigen utgifwa ett par band rese-anmärningar.

Lyssa skolmästares löner. Skolrådet v. Türel berättar att af 15000 preussiska skolmästare mer än 12000 ärligen icke en gång hafwa 100 Thlr i lön. I Hannoveriska landet belöper sig hos 436 lärare tjensteinkomsten till mindre än 26 Thlr årligen; hos 735 till mindre än 51 Thlr; hos 1477 till mindre än 75 Thlr. I Altmark gifwes det ännu i dag så kallade "Reiheschullehrer," hvilka icke hafwa något skolhus att disponera öfwer, utan exercera med by-ungdomen än i ett än i ett annat hus. Wäntligen besjifas också en sådan wandrande skolmästare af bönderna efter tur ("der Reihe nach" hwaraf benämningen härleder sig). — Då wi tala om de lyssa skolmästares löner faller oss i minnet ett ställe i den bekante resanden Kohn's innewarande ar utkomna "Reisen in Schottland," der han berättar om ett samtal han hade med en skottisk byskolmästare och hwaraf wi till en jemförelse meddela följande: I det hela, yrkade skolmästaren, herrskar bland oss mycken misbelägenhet med den ringa lön wi erhålla. Jag anmärkte att samma klagan äfwen förspörjes bland våra lyssa byskolmästare. "Duru stora äro ertas löner?" frågade han. "Dita, swarade jag, "en del hafwa wäl 100, till och med 150 Thaler, men många blott 50 Thaler, och mängen till och med ännu mindre än så." "Duru många pund är en Thaler?" frågade han. "Sju Thaler gå på ett pund," sade jag. "Alltså äro 50 Thaler omkring . . ." "Sju pund!" "Swad?" ropade han förwånad och sprang upp från stolen, sju pund lön för en lärare?" "Ja sju pund!" sade jag. "Duru mycket har ni då?," "Jag känner ingen i Skottland, som har mindre än 40 till 50 pund. Men i medeltal är inkomsten 70 till 80 pund, och hos mängden går den upp ända till 150 pund!" "Swad?" ropade jag å min sida förwånad och sprang också upp från min stol, och wi stodo midt emot hwarandra jäsem ett par förwiflade, "150 pund, det gör 1050 Thaler? Med denna reweny är i Tyssland en baron tillfreds! Och det kan falla Er in att knota deröfwer?" "Ja," sade han, "wi klaga! Men betänk också hur dyrt allting är hos oss. Kaffe (best Jamaica) kostar rostadt (rostet) 2 Schilling, sockret (row sugar) 8 pence pundet, chokolad är ännu dyrare och äfwen så teet icke billigt, och se'n huru dyra äro ej de goda ox- och swinsekarnen, rusin, pudding och allt hwad dertil hör?" "Ja wäl," swarade jag, i det jag åter satte mig ned, "det är sannt." Men våra skolmästare äro belätne, om de hafwa bara brödet i huset, tänkte jag derwid."

Nr 37 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 7 December.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

